

ISSN: 1015-2091  
E-ISSN: 2602-2648

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ

TUDED

JOURNAL OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

Cilt / Volume: 62, Sayı / Issue: 2, 2022

Tematik Sayı

“Süleyman Çelebi ve Mevlid Geleneği”

Themed Issue

“Süleyman Çelebi and Mawlid Tradition”

**Kurucu / Founder:**  
Ahmet Caferoğlu



**Dizinler / Indexing and Abstracting**

TÜBİTAK-ULAKBİM TR Dizin

MLA International Bibliography

Index Islamicus\*

SOBIAD

DOAJ

ERIH PLUS

EBSCO Central & Eastern European Academic Source

Emerging Sources Citation Index (ESCI)

\*Index Islamicus sadece İngilizce makaleleri taramaktadır. / Index Islamicus indexes only articles in English.



**Sahibi / Owner**

**Prof. Dr. Hayati DEVELİ**

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye  
*Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey*

**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager**

**Dr. Öğr. Üyesi Berker KESKİN**

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye  
*Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey*

**Yazışma Adresi / Correspondence Address**

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,  
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığı,  
Ordu Cad. No: 6, 34459 Laleli / İstanbul, Türkiye  
Telefon / Phone: +90 (212) 455 57 00/15851  
E-mail: [tuded@istanbul.edu.tr](mailto:tuded@istanbul.edu.tr)  
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutded>  
<https://iupress.istanbul.edu.tr/en/journal/tuded/home>

**Yayıncı / Publisher**

İstanbul Üniversitesi Yayınevi / Istanbul University Press  
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü,  
34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul, Türkiye  
Telefon / Phone: +90 (212) 440 00 00

**Baskı / Printed by**

İlbey Matbaa Kağıt Reklam Org. Müc. San. Tic. Ltd. Şti.  
2. Matbaacılar Sitesi 3NB 3 Topkapı / Zeytinburnu,  
İstanbul, Türkiye  
[www.ilbeymatbaa.com.tr](http://www.ilbeymatbaa.com.tr)  
Sertifika No: 51632

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.  
*Authors bear responsibility for the content of their published articles.*

Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.  
*The publication languages of the journal are Turkish and English.*

Haziran ve Aralık aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.  
*This is a scholarly, international, peer-reviewed and open-access journal published biannually in June and December.*



## **DERGİ YAZI KURULU BOARD / EDITORIAL MANAGEMENT**

### **Baş Editör / Editor-in-Chief**

Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [ali.coruk@istanbul.edu.tr](mailto:ali.coruk@istanbul.edu.tr)

### **Baş Editör Yardımcıları / Co-Editors-in-Chief**

Dr. Öğr. Üyesi Esra BİLGE SAVCI – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [esra.bilgesavci@istanbul.edu.tr](mailto:esra.bilgesavci@istanbul.edu.tr)

Arş. Gör. Dr. Ömer ARSLAN – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [omer.arslan@istanbul.edu.tr](mailto:omer.arslan@istanbul.edu.tr)

### **Alan Editörleri / Section Editors**

Prof. Dr. Mustafa BALCI – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [mustafabalcı@istanbul.edu.tr](mailto:mustafabalcı@istanbul.edu.tr)

Prof. Dr. Abdulkadir EMEKSİZ – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [emeksiz@istanbul.edu.tr](mailto:emeksiz@istanbul.edu.tr)

Prof. Dr. Mücahit KAÇAR – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [mucahit.kacar@istanbul.edu.tr](mailto:mucahit.kacar@istanbul.edu.tr)

Prof. Dr. Fikret TURAN – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [fikret.turan@istanbul.edu.tr](mailto:fikret.turan@istanbul.edu.tr)

### **Konuk Editörler / Guest Editors**

Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL – İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü İstanbul, Türkiye  
– [m.koksal@iku.edu.tr](mailto:m.koksal@iku.edu.tr)

Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ – Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi Ve Sanatları Bölümü, Bursa, Türkiye  
– [bkemikli@uludag.edu.tr](mailto:bkemikli@uludag.edu.tr)

### **Dil Editörleri / Language Editors**

Elizabeth Mary EARL – İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye – [elizabeth.earl@istanbul.edu.tr](mailto:elizabeth.earl@istanbul.edu.tr)

Alan James NEWSON – İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye – [alan.newson@istanbul.edu.tr](mailto:alan.newson@istanbul.edu.tr)

### **Editöryal Asistanlar / Editorial Assistants**

Arş. Gör. Ahmet AKSU – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [ahmet.aksu@istanbul.edu.tr](mailto:ahmet.aksu@istanbul.edu.tr)

Arş. Gör. Recep Selman DOĞRU – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [selmandogru@istanbul.edu.tr](mailto:selmandogru@istanbul.edu.tr)



## YAYIN KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

**Dr. Uwe BLAESING** – Leiden Üniversitesi, Leiden, Hollanda – [u.blaesing@hum.leidenuniv.nl](mailto:u.blaesing@hum.leidenuniv.nl)

**Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [ali.coruk@istanbul.edu.tr](mailto:ali.coruk@istanbul.edu.tr)

**Prof. Dr. Yılmaz DAŞÇIOĞLU** – Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye – [yilmazd@sakarya.edu.tr](mailto:yilmazd@sakarya.edu.tr)

**Prof. Dr. Hayati DEVELİ** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilimi Bölümü, İstanbul, Türkiye – [develi@istanbul.edu.tr](mailto:develi@istanbul.edu.tr)

**Prof. Dr. Peter B. GOLDEN** – New Jersey Üniversitesi, Jersey City, ABD – [pgolden@rutgers.edu](mailto:pgolden@rutgers.edu)

**Prof. Dr. Halim KARA** – Boğaziçi Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [halim@boun.edu.tr](mailto:halim@boun.edu.tr)

**Prof. Dr. Jens Peter LAUT** – Georg-August Üniversitesi, Göttingen, Almanya – [jlaut@gwdg.de](mailto:jlaut@gwdg.de)

**Prof. Dr. Mariya LEONTİK** – Goce Delchev Üniversitesi, İştıp, Makedonya – [marija.leontik@ugd.edu.mk](mailto:marija.leontik@ugd.edu.mk)

**Dr. Yong-Song Lİ** – Seoul National Üniversitesi, Seul, Güney Kore – [yongsongli1964@empas.com](mailto:yongsongli1964@empas.com)

**Dr. Sugahara MUTSUMİ** – Tokyo Yabancı Araştırmalar Üniversitesi, Tokyo, Japonya – [mutsumisug@hotmail.com](mailto:mutsumisug@hotmail.com)

**Prof. Dr. Mehmet ÖLMEZ** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [mehmetolmez@istanbul.edu.tr](mailto:mehmetolmez@istanbul.edu.tr)

**Dr. Pavel Olegoviç RİKİN** – Saint Petersburg Devlet Üniversitesi, Petersburg, Rusya – [pavryk@yandex.ru](mailto:pavryk@yandex.ru)

**Dr. Öğr. Üyesi Özcan TABAKLAR** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [tabaklar@istanbul.edu.tr](mailto:tabaklar@istanbul.edu.tr)

**Dr. Kydyr TORALİ** – El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Almatı, Kazakistan – [qydyr.toral@gmail.com](mailto:qydyr.toral@gmail.com)

**Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL** – Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [datokel@fsm.edu.tr](mailto:datokel@fsm.edu.tr)

**Prof. Dr. Hatice TÖREN** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [htoren@istanbul.edu.tr](mailto:htoren@istanbul.edu.tr)

**Prof. Dr. Alexander VOVİN** – Doğu Asya Dil Araştırmaları Merkezi, Paris, Fransa – [sashavovin@gmail.com](mailto:sashavovin@gmail.com)

**Prof. Dr. Hanifi VURAL** – Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [hvural@fsm.edu.tr](mailto:hvural@fsm.edu.tr)

**Prof. Dr. Sadık YAZAR** – İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye  
– [sadik.yazar@medeniyet.edu.tr](mailto:sadik.yazar@medeniyet.edu.tr)

**Prof. Dr. Peter ZIEME** – Berlin-Brandenburg Bilimler Akademisi, Berlin, Almanya – [zieme@bbaw.de](mailto:zieme@bbaw.de)



Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi

Journal of Turkish Language and Literature



İSTANBUL  
UNIVERSITY  
PRESS

Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt: 62, Sayı: 2, 2022

## Tematik Sayı

“Süleyman Çelebi ve Mevlid Geleneği”

## Themed Issue

“Süleyman Çelebi and Mawlid Tradition”



**unesco**

600th anniversary of the death of Süleyman Çelebi, philosopher and poet (1351-1422) Celebrated in association with UNESCO



**unesco**

600<sup>e</sup> anniversaire de la mort de Süleyman Çelebi, philosophe et poète (1351-1422), célébré en association avec l'UNESCO



**unesco**

Süleyman Çelebi'nin Vefatının 600. Yıl Dönümü (1351-1422) UNESCO İş Birliğiyle Anılması



## TAKDİM

### Süleyman Çelebi'nin Vefatının 600. yılı Münasebetiyle “Süleyman Çelebi ve Mevlid Geleneği” Dosyası Üzerine

Kıymetli okuyucular,

2022 yılı UNESCO ve Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından vefatının 600. yılı münasebetiyle “Süleyman Çelebi Yılı” ilan edildi. Süleyman Çelebi’yi 600 senedir kesintisiz gündemde tutan şey kuşkusuz ki, ölümsüz eseri *Vesiletü’n-necât*’dır. Süleyman Çelebi ve özellikle eserine değin kayda değer bir literatürün varlığından söz edebiliriz. Fakat; Ziya Paşa’ya göre “aşk” ile “söz”ü buluşturan, Ali Emîrî Efendi’nin deyişiyle “aşk-ı cân-sûz-ı Muhammedî’nin şairine bir mükâfât-ı mahsûsu” olduğu bu tür büyük eserler, üzerlerine söylenecek sözleri de zenginleştirirler. Çünkü bu büyük eserler, her bakıldığında ve her bakana yeni suretlerde görünen mana hazineleri gibidir. Altı asırdır çok geniş bir coğrafyada okunagelen bu metin, zamanla benzerlerini de üretmiş, böylece edebiyat tarihimizde uzun soluklu, güçlü ve zengin bir “mevlid edebiyatı” zuhur etmiştir. Hâl böyle olunca, sözünü ettiğimiz üretim, Süleyman Çelebi’nin eserinin yanı sıra bu vadiye kaleme alınmış diğer mevlidlerle ilgili de pek çok bilimsel araştırmanın yapılmasına da vesile olmuştur.

İşte bu itibarla TÜDED’in elinizdeki sayısının teması da “Süleyman Çelebi ve Mevlid” oldu. Mevlid özel sayısının, dikkat çekici ve özgün makaleleriyle mevlid literatürüne kayda değer ilaveler yapacağını düşünüyoruz. Bu sayıda Songül KARACA *Vesiletü’n-necât* ile Lâmiî Çelebi’nin *Mevlidü’r-Resûl*’ünü karşılaştırdı. Bekir BELENKUYU, Süleyman Çelebi şiirinin bariz bir özelliği olan “cinasçılığını” ayrıntılı örneklerle tanıttı. Lütfullah ÇELİKTEN ve Süleyman DOĞAN’ın Süleyman Çelebi ve eseri ile mevlid geleneğine dair üniversite öğrencilerinin ne derece bilgi sahibi olduklarını araştıran çalışmalarını da bu sayının sayfaları arasında bulacaksınız. Abdullah UĞUR ve Ensar KARAGÖZ ise birlikte hazırladıkları “Her Şey Değişirken: Şeyh Mehmed Raşid Efendi ve ‘Sırf Türkçe’ Mevlidi” başlıklı makaleleriyle sadece mevlid edebiyatımıza bilinmeyen bir eser daha katmadılar, Türkî-i Basît’in adeta Cumhuriyet Dönemi’ne uzanan bir örneğini de bize gösterdiler. Nursel UYANIKER de “Mevlid-i Fatıma’da Elma Yiyerek Hamile Kalma Motifi” başlıklı çalışmasında mevlid edebiyatımızın Hz. Muhammed dışındaki kimseler için yazılan örneklerinden biri olan Hz. *Fâtıma Mevlidi*’ndeki bir motifi değerlendirdi. Seydi KİRAZ’ın kaleme aldığı İndî’nin *Hac Davetiyesi*’ndeki *Mevlid* tesirini ele alan makale ile Demet SUSTAM’ın Necip Fazıl’ın *Esselâm* adlı eserinin mevlid kabul edilip edilmeyeceğini tartıştığı çalışması da *Vesiletü’n-necât*’ın tesleri



olarak değerlendirebileceğimiz iki yazı olarak bu sayıda yer alıyor. Mevlid zel sayısındaki mevlid temalı son yazı da Fatih EKİCİ'nin yazdığı bir kitap tanıtım yazısıdır.

TDED'in 2022 Süleyman Çelebi Yılı'nda yayımlanan Mevlid temalı Aralık 2022 sayısında konuk editör olmak bize onur verdi. Bu sayıya değerli çalışmalarıyla katılan yazarlara ve makalelere hakemlik yapan değerli hocalarımıza katkıları dolayısıyla teşekkür ederiz.

**Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL**

**Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ**

“Süleyman elebi ve Mevlid Geleneği” zel Dosya Editörleri





## İÇİNDEKİLER / CONTENTS

### DOSYA DIŞI MAKALELER / OTHER ARTICLES

#### Araştırma Makaleleri / Research Articles

- Tuva Türkçesinde At Donları  
*Equine Coat Names in the Tuvan Language*  
**Salih Mehmet Arçın** ..... 265
- Sıra Dışı Üç Rüya Tabirnamesi  
*Three Extraordinary Dream Interpretations*  
**Savaşkan Cem Bahadır** ..... 293
- Karşılaştırmalı Edebiyat Bağlamında Halide Edip Adivar ve George Bernard Shaw'un Eserlerinde Kadın Karakterlerin Görünümleri  
*Representations of Female Characters in the Works of Halide Edip Adivar and George Bernard Shaw: A Comparative Literature Study*  
**Yasemin Bayraktar, Sevim İnal, Oya Tunaboğlu** ..... 307
- Eski Uyğurcada Budizm'e Ait Bir Ritüel: *Bakçan Olur- A Ritual of Buddhism in Old Uyghur: Bakçan Olur-*  
**Burak Can Deveci** ..... 325
- Making a Museum of the Past: Reading *A Mind at Peace* and *The Museum of Innocence* Through the Concepts of Museum and City  
*Geçmişin Müzesini Yapmak: Huzur ve Masumiyet Müzesi'ni Müze ve Şehir Kavramları Etrafında Birlikte Okumak*  
**İmren Gece Özbey** ..... 353
- Jungian Edebiyat Eleştirisi Bağlamında Cemal Süreya Şiirinde Kendini Gerçekleştirme Biçimleri  
*Forms of Self-realization in the Cemal Süreya Poetry in the Context of Jungian Literature Criticism*  
**Ali Karahan, Tuğrul Bakır** ..... 371
- An 18<sup>th</sup>-Century Prose Story: *Câlibü's-Sürûr ve Dâfi'u'l-Gumûm*  
*18. Yüzyılda Yazılmış Bir Mensur Hikâye: Câlibü's-Sürûr ve Dâfi'u'l-Gumûm*  
**Yasemin Karakuş** ..... 407
- Görürce ve Tutarca Kelimeleri Üzerine  
*Some Notes on Words Görürce and Tutarca*  
**Gamzegül Kılıç** ..... 423
- Eski Uyğurca, Partça ve Orta Farsça Bir Yazmanın Rekonstrüksiyon Çalışması  
*A Reconstruction Study of an Old Uyghur, Parthian, and Middle Persian Manuscript*  
**Betül Özbay** ..... 435
- Similarities and Dissimilarities in Euphemisms in Turkish and Russian  
*Türkçe ve Rusçada Benzer ve Ayrılan Yönleriyle Örtmeceler*  
**Hanife Saraç, Eda Havva Tan Metreş** ..... 455
- Peri Masalı, Eşitsizlikler ve "Eşit Masallar"  
*Fairy Tales, Inequalities, and "Eşit Masallar"*  
**Ürün Şen Sönmez** ..... 489
- Şairin Kadrajından *Zant*: Yitik Bir Kelimenin Peşinde  
*The Word Zant from the Poet's Perspective: In Pursuit of an Obsolete Word*  
**Süreyya Pekşen** ..... 529



## İÇİNDEKİLER / CONTENTS

İstiğrak, Şamsâra ve Tövbe: Türlü Meselelere İlişkin Eski Uygurca Metin Parçaları  
*Meditation, Şamsâra, and Confession: Fragments of Old Uyghur Text on Various Issues*  
Uğur Uzunkaya ..... 555

### Kitâbiyât / Book Review

Yabancı Türkologların Gözünden Türk Edebiyatı: Necatigil'in Mektuplaşmaları  
*Turkish Literature from the Perspective of Foreign Turcologists: Correspondences of Necatigil*  
Barış Berhem Acar ..... 577

## DOSSYA: SÜLEYMAN ÇELEBİ VE MEVLİD GELENEĞİ / SÜLEYMAN ÇELEBİ AND MAWLID TRADITION

### Araştırma Makaleleri / Research Articles

*Vesiletü'n-Necât'ta Cinaslı Kullanımlar*  
*Pun Usage in Wasilat al-Najât*  
Bekir Belenkuyu ..... 583

Millî ve Kültürel Bir Değer Olarak Süleyman Çelebi, Vesiletü'n-Necât ve Mevlit Geleneği: Üniversite  
Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma  
*Süleyman Çelebi, Vesiletü'n-Necât and The Mawlid Tradition as a National and Cultural Value: a Case Study on*  
*Turkish University Students*  
Süleyman Doğan, Lütfullah Çelikten ..... 605

Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât*'i ile Lâmiî Çelebi'nin *Mevlidü'r-Resûl*'ünün Mukayesesi  
*A Comparison of Süleyman Çelebi's Vesiletü'n-Necat and Lamîi's Çelebi's Mevlidu'r-Resul*  
Songül Karaca ..... 621

Vesiletü'n-Necât'ın Mevlid Dışındaki Eserlere Etkisi: İndî'nin Hac Davetiyesi Örneği  
*The Effect of Wasilat al-Najât on Other Non-Mawlid Works: The Case of Hac Davetiyesi by İndî*  
Seydi Kiraz ..... 639

Necip Fazıl'ın *Esselâm*'i Çağdaş Bir Mevlit Örneği Olarak Okunabilir mi?  
*Can Necip Fazıl Kısakürek's Esselam be Read as a Contemporary Example of a Mawlid?*  
Demet Sustam ..... 657

Her Şey Değişirken: Şeyh Mehmed Raşid Efendi ve "Sırf Türkçe" Mevlidi  
*While Everything Was Changing: Sheik Mehmed Rashid Efendi and His Purely Turkish Mawlid*  
Abdullah Uğur, Ensar Karagöz ..... 683

Mevlid-i Fâtıma'da Elma Yiyerek Hamile Kalma Motifi  
*The Motif of Conceiving by Eating an Apple in "Mawlid-i Fatima"*  
Nursel Uyaniker ..... 709

### Kitâbiyât / Book Review

Mevlid Geleneğinin Toplumsal Kimlik Oluşumundaki Etkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım:  
Türkiye ve Dağıstan Örneği  
*A Comparative Approach on the Effect of Mawlid Tradition on Social Identity Formation:*  
*The Case of Turkey and Dagestan*  
Fatih Ekici ..... 729